

אסימטריה במשקל

מטרות

1. התלמידים יזהו אסימטריה בין חלקים ותיבות.

מהלך השיעור

1. מבצעים חימום קולי ולומדים לשיר את השיר.
2. משוחחים על משמעות המילים ומבארים מילים קשות.
3. מהו החג בשיר? (שבועות). מהם סימני החג בשיר? (פרי מגדים, טנא, זהב בגורן וריח של אורן, לבוש חגיגי).
4. שרים את השיר ומלווים בהקשת פעמה בקולות גוף שונים.
5. שרים ומקיישים את הפעמה. כותבים את הפעמה לכל פסוקית מוסיקלית משמאל לימין על הלוח (לפי הדוגמה).

המגדים אשר בטנא אין יפים מאלה
וימים אשר כאלה- הם כולם בזמר הזה
והבת אשר רוקדת אם אין היא לי מי לי
ואשר נפשי שלי יוצאת רק אליה- הם כולם בזמר הזה

6. מגלים את האסימטריה שנוצרת בין פסוקיות השיר.

חוברת

7. מאזינים למוסיקה ועוקבים אחר הפעמה באמצעות סרגל הנמצא ברישום.
8. עוקבים אחר הרישום ומחפשים סימטריה ואסימטריה בין החלקים בשיר.
9. מתבוננים בשורת התווים ומזהים אסימטריה בשיר. המשקל המתחלף מצביע גם הוא על אסימטריה.
10. מגלים את המקצב המנוקד בשיר שמוסיף לאופיו האנרגטי. מקיישים את מקצב השיר בכל בית.
11. בשתי קבוצות: קבוצה אחת מקישה את הפעמה והקבוצה השנייה מקישה את מקצב השיר.
12. מסתדרים בזוגות. אחד מקיש את הפעמה והשני ואת מקצב השיר. מחפשים דרך להדגיש את הסיומים.

הרחבה

13. משוחחים על היוצר סשה ארגוב ושרים שירים נוספים כמו: שלושה חוטים ומחט, יוסי ילד שלי מוצלח, שני עננים, פנס בודד, שיר ההפלגה, ועוד.
14. מאזינים לביצוע המוקלט ומגלים בו שירת אקפלה. אילו שירים נוספים שנלמדו במהלך השנה בוצעו כך בהקלטה?

פעילות שיתופית

15. מחברים שיר בעל משפטים אסימטריים.

הערכת השיעור

✓ האם זיהו התלמידים אסימטריה בשיר?

25. הם כולם

בזמר הזה

מאת קובי לוריא
וסשה ארגוב

"פרי מגדים": פרי מתוק וטוב
"טנא": סל העשוי מענפים
והמשמש לנשיאת
תבואה. כיום משמשת
המילה בהקשר של מנהג
הביכורים בחג
השבועות.

- ◆ האזינו למוסיקה ועקבו אחר הרישום.
- ◆ שירו את השיר והקישו את הפעמה על גבי הסרגל המופיע בתחתית הרישום.
- ◆ כמה פעמות יש בכל פסוקית? כתבו את מספר הפעמות על גבי הרישום של כל פסוקית.
- ◆ איזה זוג פסוקיות סימטרי? איזה זוג פסוקיות אינו סימטרי? כיצד גיליתם זאת?
- ◆ בשיר זה בולט המקצב המנוקד. מה הוא מוסיף לאופי של המנגינה?

שירו את שתי הפסוקיות הראשונות מתוך השיר בעזרת התווים.

- ◆ כמה משקלים שונים מצאתם?
כיצד משפיעים שינויי המשקל על הסימטריה בשיר?
- ◆ האזינו לשיר ועקבו אחר המילים.
על מה מספר השיר?

הבתים והפזמונים בשיר מסתיימים, באופן דומה או זהה, במילים "הם כולם בזמר הזה".

- ◆ אל מי פונה ה"זמר" בכל בית?
- ◆ שירו את השיר. הדגישו את המקצב המנוקד.

- ◆ מה משותף לשיר הראשון בחוברת ולשיר זה המסיים אותה?
- ◆ כתבו וספרו לנו מה אהבתם בחוברת זו. לאילו קטעי מוסיקה אהבתם במיוחד להאזין? למה אתם מצפים בחוברת הבאה?

ניתן לכתוב אלינו באמצעות דואר אלקטרוני לכתובת: musicint@mail.biu.ac.il או באמצעות המעטפה שבעמוד הבא.

לפניכם מעטפה עם הכתובת שלנו. גזרו אותה, כתבו את דעתכם בצד השני של הדף. קפלו, הוסיפו את כתובתכם, הדביקו בול ושלחו אלינו בדואר.

**הם כולם
בזמר הזה
מאת קובי לוריא
וסשה ארגוב**

Cm Fm B \flat B \flat 7 E \flat

לה - א - מ פים - י אין נא - ט - ב שר - א דים - ג - המ

3 A \flat Cm Fm6 G7 Cm G7

זה - ה מר - ז - ב - לם - כו הם לה - א - כ שר - א מים - י - ו

5 Cm Fm B \flat B \flat 7 E \flat

לי מי לי היא אין אם דת - ק - רו שר - א בה - ה - ו

7 E \flat A \flat E \flat Fm 3 B \flat E \flat

ה לי - א רק צאת - יו לי - ש שי - נפ שר - א - ו

9 G7 Cm G7

זה - ה מר - ז - ב - לם - כו הם

11 A \flat E \flat Fm 3 E \flat A \flat E \flat Fm 3 E \flat

ה - לי - ע - מ שר - א לה - שמ - ה ע - ג - ש - מ יום הוא חג של יום

13 Fm B \flat E \flat Cm Fm6 G7 3 Cm

זה - ה מר - ז - ב - לם - כו הם ה - ני - עי - ב לת - תכ - ה - ו

בשלושת התכניות של "צלילים בראש" 1-3 ערכנו סיבוב שלם בספירלת המושגים שלנו. המושגים המארגנים שנלמדו עד כה כוללים:

- חזרה ושינוי של חלקים במוסיקה
- זיהוי מקומות מנוחה וסיום
- עצירה פתאומית לא צפויה
- גלים של אנרגיה: הכנה ושחרור
- זרימה ברצף או זרימה שנקטעת
- "צליל הבית", יציאה וחזרה, יציאה בלבד, חזרה בלבד
- ציפיות נפוצות במוסיקה
- סוגי סיומים: סיום "פתוח" וסיום "סגור"
- סימטריה ואסימטריה בין פסוקיות, תת-חלקים וחלקים.

המושגים נלמדו מתוך יצירות המסודרות ביחידות לימוד שאיפשרו לתלמידים להכיר לעומק את המושג הנלמד. הידע המצטבר משמש ככלי להבנה של יצירות רבות נוספות, מהן יוכלו התלמידים להינות הנאה רבה על סמך ההבנה המוסיקלית המתפתחת שלהם.

בתכניות הבאות נמשיך בסבבים נוספים, המתייחסים לאותם מושגים מארגנים: "חלקים", "כיוונויות" ו"זרימת אנרגיה" אך כל פעם ברמה מורכבת יותר.

ב"צלילים בראש 4" יתווספו מושגים נוספים, המתייחסים למבנה ההיררכי של היצירה, לתפקיד של כל חלק שבה ולהתחלת פיתוח מודעות למסורת ההרמונית של המוסיקה המערבית.

נשמח לקבל תגובות ולשמוע חוויות הקשורות להוראת התכנית "צלילים בראש". בכל שלב של הלימוד יוכלו התלמידים להרחיב את היכרותם עם מבחר יצירות בשלימותן במסגרת ספריית התקליטורים "מה נשמע?".

בברכה,

צוות המוסיקה

המכון לקידום ההוראה, הלמידה והאינטגרציה החברתית
ע"ש פרופ' יהודה אמיר, אוניברסיטת בר-אילן.